سه احتمال در روایت اهل بطن نخله

خب نکته در این است که مفاد این حدیث چیست و استدلال صاحب وسائل به چه چیزی بر می‌گردد.

شاگرد: در مقدمه آقای غفوری دارد که: «العرض و المقابله علی النسخ الخطوطه المصححه المقروئه علی الاعاظم المزدانه بخطوطهم کالعلامة المجلسی و الشیخ محمد الحر العاملی و غیره من الاعلام رضوان الله علیهم». این چاپ اسلامیه است.

استاد: به نظرم خود علامه[1] به قلم خودشان دارند ای آشیخ عبدالرحیم شیرازی از علامه نقل کرده‌اند.

ببینید ذیل آیه شریفه «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ»[2]. سؤال نسبت به کاری بود که آن عسکر انجام داده بودند. «ان اهل بطن نخله» که امام علیه‌السلام فرمودند و مغیریه را تکذیب کردند، ناظر به آن جریان است. در آن جریان سه قول بود. قول اول برای ابن اسحاق بود که گفت آخرین روز ماه رجب بود. قول دوم برای سُدی بود. او می‌گفت آخرین روز ماه جمادی الآخره بود. قول سوم را که قرطبی نقل کرده بود برای ابن عباس بود. گفت روز آخر ماه جمادی الآخره شب شده بود. هلال را هم دیده بودند. ولی آنها گفتند هنوز آفتاب طلوع نکرده است. لذا فردا ماه حرام داخل می‌شود. در آن جلساتی که مباحثه کردیم، قول ابن عباس موافق با این روایت کافی شریف بود. چون حضرت می‌فرمایند «ان اهل بطن نخله». عسکر که می‌خواست اغاره کنند. عسکر بطن نخله که آن جا بودند شب اغاره کردند. نه روز سی ام. کما اینکه قول ابن اسحاق هم معنا نداشت؛ با اینکه قرطبی گفت «وه الاشهر». او گفت آخر ماه رجب بود. این هم جور در نمی‌آید. تنها چیزی که جور در می‌آمد این احتمال بود. لذا امام فرمودند چرا آیه هم حرف آنها را تأیید کرد. نگفت هنوز که ماه نشده بود! بلکه آیه دارد «عن الشهر الحرام قتال فیه»، پس شهر حرام بود. امام فرمودند «اهل بطن نخله» که به این اغاره کنندگان ایراد گرفتند...، البته بین خودشان هم اختلاف بود و عده‌ای داد و فریاد کردند که چرا این کار را می‌کنید؟! اینجا بود که امام فرمودند اهل بطن نخله، یعنی همان عرف آن جا، «اذا رأوا الهلال قالوا قد دخل شهر الحرام»؛ هلال را دیدیم. شب هم مقدم بر روز است. لذا این شب شب ماه حرام است. لذا شما حق ندارید اغاره کنید و بگویید هنوز خورشید طلوع نکرده است. این مفاد روایت بود. تا اینجا خلاصه بحث‌های قبلی بود.

شاگرد: یعنی چه شبی بوده است؟

استاد: روز آخر ماه جمادی ماه را دیده بودند، شبش. این حدیث با این جور درمی آید. من احتمالی را عرض می‌کنم که در ذهنم بیشتر اولویت پیدا کرد. یعنی این روایت موافق قول ابن عباس است. با اغاره هم مناسب است. چون لشگر روز اغاره نمی‌کند. کسانی که اغاره کردند، در شب بود. شب حمله می‌کردند. نه اینکه در روز بروند.

[1] وسائل الشيعة،المقدمة، 99 ؛ «فقد اعتمد المحققان في تصحيح نسختهما على نسخة العلامة الطباطبائي- صاحب تفسير الميزان- الذي طابقها على نسخة سماحة الشيخ محمد الخمايسي، و الذي طابقها بدوره مع نسخة المؤلف الشيخ الحر العاملي».

[2] البقرة ٢١٧

بازبینی #3
ایجاد شده 30 دسامبر 2025 15:22:13 توسط ... .
به روزرسانی شده 28 فوریه 2026 13:31:57 توسط ... .